

Ringoldam Balodim, Latvijas Republikas Saeimas parlamentārās izmeklēšanas komisijas par Latvijas valsts rīcību, izvērtējot 2013.gada 21.novembrī Zolitūdē notikušās traģēdijas cēloņus, un turpmākajām darbībām, kas veiktas normatīvo aktu un valsts pārvaldes un pašvaldību darbības sakārtošanā, lai nepieļautu līdzīgu traģēdiju atkārtosanos, kā arī par darbībām minētās traģēdijas seku novēršanā priekšsēdētājam.

A. god. R. Baloža kungs,

atbildot uz Jūsu 2015.gada 16.februāra vēstuli Nr. 233.9/18-27-12/15 sniedzu sekojošu informāciju.

2013.gada 21.novembris vienmēr paliks mūsu atmiņā kā nacionāla traģēdija. Man personiski notikušais saistās ar emocionāli vissmagākajiem brīžiem, pildot Ministru prezidenta pienākumus.

Lai izskaidrotu lēmumus, kas tika pieņemti krīzes laikā, nepieciešams analizēt apstākļus, kādos pārņēmu valdības vadību.

Valdības vadību pārņēmu 2009.gada 12.martā, kad valstī bija smaga krīze - divciparu recesija, strauji pieaugošs bezdarbs, būtisks budžeta ieņēmumu kritums, spekulatīvi uzbrukumi latam. Valsts bija zaudējusi pieeju finanšu tirgiem un līdzekļus budžeta deficīta finansēšanai varēja piesaistīt tikai 2008.gada nogalē uzsāktās starptautiskā aizdevuma programmas ietvaros. Starptautiskā aizdevuma programmas finansējuma pieejamība bija saistīta ar stingriem nosacījumiem, no kuriem būtiskākais – fiskālā konsolidācija, lai samazinātu budžeta deficītu. Nevēloties vai nespējot risināt valstī esošās smagās problēmas, un zinot, ka priekšā stāv ļoti smagi un nepopulāri lēmumi, toreizējās varas partijas paziņoja, ka vairs neatbalsta I.Godmaņa valdību un arī pēc tās krišanas nevēlējās uzņemties nākamās valdības vadību. Lai mazinātu krīzes negatīvo ilgtermiņa ietekmi, bija svarīgi maksimāli ātri atjaunot valsts finansiālo stabilitāti un ekonomikas izaugsmi, tādējādi nodrošinot arī papildus ieņēmumus budžeta prioritāro pasākumu finansēšanai. Pirmais uzdevums bija nodrošināt starptautiskā aizdevuma programmas finansējuma pieejamību un novērst valsts maksātspējas draudus. Jau 2009.gada jūnijā izdevās pārvarēt finanšu krīzes akūto fāzi, liekot pamatu ekonomiskās izaugsmes atjaunošanai. 2010.gada otrajā pusē izdevās atgriezties pie ekonomikas izaugsmes un turpmākajos gados Latvija bija starp visstraujāk augošajām Eiropas Savienības ekonomikām (4.jautājums).

Diskusijas par Valsts būvinspekcijas (turpmāk - VBI) reorganizāciju un funkciju dublēšanās ar pašvaldību būvvaldēm novēršanu tika sāktas I.Godmaņa valdības laikā 2008.gadā, kad Ekonomikas ministrija bija sagatavojusi un iesniegusi valdībā Būvniecības nozares attīstības pamatnostādņu projektu laika periodam līdz 2013.gadam, kur uzsvērts VBI kapacitātes trūkums reālas kontroles nodrošināšanai būvobjektos un nekoordinēta funkciju dublēšanās ar pašvaldību institūcijām (Pielikums Nr.1).

2008.gadā, diskutējot par būvniecības procesa regulējumu, Latvijas Pašvaldību savienība principiāli nepiekrīta iespējamam risinājumam būvniecības procesa pārraudzības un tiesiskuma nodrošināšanas funkciju nodot VBI: „Latvijas Pašvaldību savienība uzskata, ka būvinspektoru institūcijas centralizācija ir atklāta likuma „Par pašvaldībām” ignorance, kurš nosaka, ka viena no pašvaldības autonomām funkcijām ir nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu” (Pielikums Nr.2). 2009.gadā lēmumu par VBI reorganizāciju virzīja Ekonomikas ministrija, nodalot atbildības jomas starp Ekonomikas un Iekšlietu ministrijām, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisiju un Patērētāju tiesību aizsardzības centru.

Saskaņā ar likuma „Par pašvaldībām” 15.panta 14.punktu viena no pašvaldības autonomajām funkcijām, kuru izpildi organizē un par to atbild pašvaldības, ir „nodrošināt savas administratīvās teritorijas būvniecības procesa tiesiskumu”. Galvenie argumenti, kā Ekonomikas ministrija pamatoja VBI reorganizāciju bija minēti likumprojekta „Grozījumi Būvniecības likumā” anotācijā: „Pašreiz Būvniecības likums precīzi nenodala pašvaldību un valsts institūciju uzraudzības un kontroles funkcijas. Rezultātā ir izveidojusies situācija, ka valsts un pašvaldību būvinspektoriem piešķirtā kompetence būvniecības procesa kontrolē ir līdzīga. Tādējādi, vienu un to pašu jomu uzrauga gan pašvaldības, gan VBI amatpersonas. Pastāvot šādam regulējumam praksē rodas situācijas, kad būvniecības kontroles procesā pašvaldības un valsts būvinspektoru pieņemtie lēmumi var būtiski atšķirties, kā arī savstarpējas paļāvības rezultātā atsevišķās lietas netiek kontrolētas. Šāda funkciju pārklāšanās un institūciju darbības savstarpēja nesaskaņotība neatbilst vispārējiem valsts pārvaldes principiem un liecina par nepieciešamību pārkārtot būvniecības uzraudzības un kontroles sistēmu, novēršot gadījumus, kad par vienu situāciju var tikt pieņemti atšķirīgi lēmumi no pašvaldības un valsts institūciju puses”. Latvijas Pašvaldību savienība konceptuāli atbalstīja VBI reorganizāciju un būvniecības kontroles jautājuma sakārtošanu atbilstoši likuma „Par pašvaldībām” 15.panta 14.punktam, savukārt būvniecības nozares nevalstiskās organizācijas neiebilda (Pielikums Nr.3).

Atšķirīgi priekšlikumi minētajam likumprojektam, kas pēc būtības grozītu Ekonomikas ministrijas piedāvājumu, Saeimā netika iesniegti (Pielikums Nr.4). Saeima par VBI reorganizāciju lēma 2009.gada 12.jūnijā, kad Saeimas plenārsēdē „Par” balsoja visi 78 pozīcijas un opozīcijas deputāti, kas piedalījās balsojumā. (Pielikums Nr.5). (1., 2., 3., 5.jautājumi).

Pēc Saeimas lēmuma būvniecības procesa kontrole tika ar likumu noteikta kā pašvaldības atbildība. Atbildīgās institūcijas un personas katrā no būvniecības plānošanas, saskaņošanas un kontroles posmiem ir skaidri noteiktas normatīvajos aktos – tās ir pašvaldību dibinātas būvvaldes, kuru uzdevums un pienākums ir rūpēties par ēku un būvju drošību. Ekonomikas ministrija veic būvniecības vispārējo pārraudzību un koordināciju valstī. Savukārt atbilstoši būvniecības regulējumam un atbildības sadalījumam vietējās pašvaldības būvvalde ir atbildīga par būvniecības procesa tiesiskuma kontroli vietējās pašvaldības administratīvajā teritorijā. Šī atbildība nav ierobežota tikai ar dokumentācijas juridisko analīzi, bet arī būvniecības darbu kvalitātes uzraudzību un kontroli (Pielikums Nr.6).

Normatīvie akti paredz būvniecības dalībnieku atbildības sadalījumu atkarībā no būvniecības procesa posma un iesaistīšanas tajā. Rīgas pilsētā būvniecību pārziņa un kontrolē Rīgas pilsētas būvvalde, kura darbojas Rīgas domes priekšsēdētāja pakļautībā un Rīgas domes Pilsētas attīstības komitejas kontrolē. Tās sastāvā ir Būvniecības kontroles pārvalde un Rīgas pilsētas būvinspekcija.

Latvijas tiesu judikatūrā ir atzīts, ka, neraugoties uz citu būvniecībā iesaistīto personu (piemēram, būvprojektētāja) atbildību, pašvaldība kā attiecīgajā administratīvajā teritorijā būvniecību kontrolējošā institūcija saglabā savu atbildību par būvniecības procesa tiesisku norisi, tajā skaitā kļūdainu administratīvo aktu (kurš atļauj īstenot noteiktu būvprojektu) saturu. (Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departamenta 2010.gada 1.jūlija spriedums lietā Nr. SKA – 107/2010 (1., 2., un 5.jautājums)).

Informāciju par Zolitūdes traģēdiju saņēmu no Iekšlietu ministrijas. Iekšlietu ministrija arī operatīvi sniedza visu informāciju par situācijas attīstību un glābšanas darbu gaitu (12. un 13.jautājums). Pirmās amatpersonas, ar kurām sazinājos, bija Iekšlietu ministrijas amatpersonas – ministrs Rihards Kozlovskis un valsts sekretāre Ilze Pētersone-Godmane (8.jautājums). Uzzinot par traģēdijas mērogu, pieņēmu lēmumu kopā ar iekšlietu ministru R.Kozlovski ierasties notikuma vietā (12.jautājums).

Saskaņā ar Valsts ugunsdzēsības un glābšanas dienesta (turpmāk – VUGD) nolikumu glābšanas darbus veic un vada VUGD. Lai koordinētu glābšanas darbus un nodrošinātu sadarbību ar citām iesaistītajām institūcijām, notikuma vietā VUGD izveido štābu, kurā tiek iekļauti pārstāvji no attiecīgajām institūcijām. Šāds štābs tika izveidots arī notikuma vietā Zolitūdē 2013.gada 21.novembrī (7. un 9.jautājums).

Notikuma vietā vispirms noskaidroju, vai nav nepieciešama kāda neatliekama valdības rīcība glābšanas darbos iesaistīto institūciju atbalstam vai darbu koordinēšanai. VUGD priekšnieks O.Āboliņš uz vietas informēja par glābšanas darbu gaitu, Neatliekamās medicīniskās palīdzības dienesta (turpmāk – NMPD) direktors A.Ploriņš par palīdzības sniegšanu cietušajiem, Valsts policijas un Rīgas domes amatpersonas par sniegto atbalstu glābšanas darbu organizēšanai (8.jautājums). Telefoniski sazinājos ar ārlietu ministru Edgaru Rinkēviču, kurš informēja par ārvalstu piedāvāto palīdzību glābšanas darbu veikšanai. Par saņemtajiem palīdzības piedāvājumiem nekavējoties informēju Iekšlietu ministrijas un VUGD vadību. Saskaņā ar VUGD priekšnieka sniegto informāciju, arī ar VUGD bija sazinājušies vairāki ārvalstu glābšanas dienesti, piedāvājot savu palīdzību. VUGD priekšnieks uzsvēra, ka VUGD rīcībā ir viss nepieciešamais tehniskais aprīkojums un cilvēkresursi, ko iespējams izmantot Zolitūdes traģēdijas vietā, lai efektīvi veiktu glābšanas darbus, tādēļ nav pamata piesaistīt ārvalstu palīdzību. Viņš norādīja, ka glābšanas darbu tempus ierobežo nevis tehnikas vai cilvēkresursu trūkums, bet gan tas, cik tehnikas vienību un glābēju var vienlaicīgi strādāt notikuma vietā. VUGD priekšnieks arī informēja, ka sadarbība ar citām iesaistītajām institūcijām ir laba. Telefoniski sazinājos ar veselības ministri I.Circeni, lai noskaidrotu, vai slimnīcas spēj sniegt palīdzību visiem cietušajiem un vai nav nepieciešama kāda papildus palīdzība. Ministre informēja, ka slimnīcas spēj sniegt palīdzību, ir iesaistīts papildus medicīniskais personāls un pietiekamā daudzumā ir gan aprīkojums, gan medikamenti.

No notikuma vietas telefoniski sazinājos ar Ministru prezidenta biroja vadītāju Olitu Augustovsku, uzdodot nākamajā rītā sasaukt Krīzes vadības padomes sēdi, lai lemtu par valdības un atbildīgo institūciju turpmāko darbību (6.,7., 8.jautājums).

Ar Rīgas domes priekšsēdētāju N.Ušakovu komunikācija traģēdijas laikā nenotika, jo N.Ušakovs traģēdijas dienā neieradās notikuma vietā un arī nākamās dienās neapmeklēja Krīzes vadības padomes un Ministru kabineta ārkārtas sēdes (10.jautājums). Rīgas domi šajās sanāksmēs pārstāvēja Rīgas pilsētas izpilddirektors Juris Radzēvičs, Rīgas pilsētas būvvaldes vadība u.c. amatpersonas. VUGD amatpersonas praktisko sadarbību ar Rīgas domi glābšanas darbu laikā vērtēja kā labu. Arī citas institūcijas, piemēram, Latbklājības ministrija, praktisko sadarbību ar Rīgas domi palīdzības sniegšanā cietušajiem un bojāgājušo tuviniekiem vērtēja kā labu.

Nākamajās dienās pēc traģēdijas vadīju Krīzes vadības padomes un Ministru kabineta sēdes, kurās tika pieņemti lēmumi saistībā ar glābšanas darbiem, traģēdijas seku likvidēšanu, atbalstu cietušajiem un bojāgājušo tuviniekiem, papildus sociālo nodrošinājumu glābšanas darbos iesaistītajiem, būvniecības procesu uzraudzību, civilās aizsardzības stiprināšanu un nepieciešamo atbalstu izmeklēšanas nodrošināšanai un citiem jautājumiem. Valdības rīcība bija vērsta uz to, lai nodrošinātu visu nepieciešamo atbalstu glābšanas darbos un izmeklēšanā iesaistītajām institūcijām un sniegtu nepieciešamo palīdzību cietušajiem un bojāgājušo tuviniekiem (6. un 14.jautājums).

Plaša informācija par valdības sēdēs skatītajiem jautājumiem un tajās pieņemtajiem lēmumiem attiecībā uz Zolitūdes traģēdijas seku novēršanu ir ietverta Ministru kabineta 2014.gada 12.novembra sēdē izskatītajā Pārresoru koordinācijas centra informatīvajā ziņojumā „Par Zolitūdes traģēdiju un tās seku novēršanu” (Pielikums Nr. 9). Šeit pieminēšu svarīgāko no tā, kas attiecas uz 2013.gada sēdēm.

22.novembrī notika Krīzes vadības padomes ārkārtas sēde (sēdes protokols pielikumā Nr.7), bet pēc tās – arī Ministru kabineta ārkārtas sēde par situāciju saistībā ar traģēdiju tirdzniecības centrā Priedaines ielā 20, Rīgā un veicamajiem pasākumiem traģēdijas seku novēršanai, kurā tika doti uzdevumi atbildīgajām ministrijām traģēdijas seku novēršanai un palīdzības sniegšanai cietušajām personām (sēdes protokols pielikumā Nr.8) Sēdē tika uzklauti atbildīgo valsts institūciju un Rīgas pilsētas būvvaldes ziņojumi, būvuzņēmuma „RE&RE” un uzņēmuma „Maxima” pārstāvju paskaidrojumi un uzdoti uzdevumi atbildīgajām ministrijām.

Iekšlietu ministrijai (VUGD) tika uzdots turpināt vadīt un koordinēt glābšanas darbu īstenošanu, nepieciešamības gadījumā lemjot par valsts un pašvaldību institūciju rīcībā esošo resursu piesaistīšanu glābšanas un seku novēršanas darbos.

Iekšlietu ministrijai (Valsts policijai) sadarbībā ar Ģenerālprokuratūru tika uzdots izveidot traģēdijas izmeklēšanas grupu.

Iekšlietu ministrijai (Iekšlietu ministrijas Veselības un sporta centram) tika uzdots veikt nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu savlaicīgu normatīvajos aktos paredzēto nelaimes gadījuma pabalstu izmaksu bojā gājušo tuviniekiem Iekšlietu ministrijas sistēmas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm; kā arī lai nodrošinātu savlaicīgu medicīnisko palīdzības sniegšanu un rehabilitācijas nodrošināšanu Iekšlietu ministrijas sistēmas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, kas cietušas pildot dienesta pienākumus.

Labklājības ministrijai, vienojoties ar Iekšlietu ministriju par personu loku, tika uzdots nodrošināt rehabilitāciju Iekšlietu ministrijas sistēmas amatpersonām ar speciālajām dienesta pakāpēm, kas piedalījās traģēdijas seku novēršanā.

Iekšlietu ministrija, ņemot vērā sabiedrības izrādīto iniciatīvu, atvēra ziedojumu kontu glābējiem, kas piedalījās traģēdijas seku novēršanā.

Veselības ministrijai tika uzdots nodrošināt, lai ārstniecības iestādes apkopo rēķinus, bet neiekasē tiesību aktos noteiktās pacienta iemaksas un līdzmaksājumus no traģēdijā cietušajiem un atmaksā no traģēdijā cietušajiem iepriekš iekasētās pacienta iemaksas un līdzmaksājumus.

Ekonomikas ministrijai tika uzdots sniegt visu Valsts policijai nepieciešamo atbalstu traģēdijas apstākļu izmeklēšanai; izvērtēt būvniecības procesa tiesisko regulējumu šīs traģēdijas kontekstā un nepieciešamības gadījumā sagatavot un iesniegt priekšlikumus tiesiskā regulējuma pilnveidošanai; aicināt pašvaldības nekavējoties veikt visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu pārbaudes par publisko būvju būvdarbu veikšanu un sadarbībā ar Patērētāju tiesību aizsardzības centru būvizstrādājumu atbilstības pārbaudi būvlaukumos.

Labklājības ministrijai tika uzdots sagatavot un iesniegt izskatīšanai kādā no tuvākajām Ministru kabineta sēdēm priekšlikumus par iespējām sniegt materiālo palīdzību, kā arī rehabilitācijas nodrošināšanu traģēdijā bojā gājušo tuviniekiem un cietušajiem.

Krīzes vadības padomes sekretariātam tika uzdots kādā no nākamajām Krīzes vadības padomes sēdēm sagatavot ziņojumu par nepieciešamību pilnveidot tiesisko regulējumu civilās aizsardzības jomā, ņemot vērā iegūto pieredzi traģēdijas izraisīto seku novēršanā.

Ministru kabinets izskatīja ar Zolitūdes traģēdiju saistītos jautājumus arī turpmākajās ministru kabineta sēdēs, piemēram, 2013.gada 26.novembra un 3.decembra Ministru kabineta sēdēs, izskatot jautājumus par glābšanas darbu un izmeklēšanas gaitu, palīdzību cietušajiem un bojāgājušo tuviniekiem, papildus sociālajām garantijām Iekšlietu sistēmas darbiniekiem, būvniecības procesu uzraudzību, papildus līdzekļu piešķiršanu glābšanas darbos, izmeklēšanā un palīdzības sniegšanā iesaistītajām institūcijām utt.

Savu visdziļāko līdzjūtību bojāgājušo tuviniekiem personīgi izteicu bērēs un arī publiski. Nekādas iepriekšējas konsultācijas pirms tam netika veiktas. Pēc traģēdijas palīdzības sniegšanu koordinēja valsts, pašvaldības un nevalstiskās organizācijas. Respektējot traģēdijā cietušo ģimeņu vēlmi šajā smagajā laika posmā ierobežot gan valsts amatpersonu, gan mediju uzmanību uzskatīju, ka atbalsta sniegšana jāatstāj profesionāļu ziņā (sociālo darbinieku, psihologu u.c.), rūpējoties, lai tie būtu nodrošināti ar nepieciešamajiem resursiem. Ar cietušajiem personīgi 2014.gada martā tikās jau nākamās valdības vadītāja Laimdota Straujuma (16.jautājums).

Nākamajās dienās pēc traģēdijas Ministru kabinets pieņēma virkni lēmumu par atbalstu cietušajiem un bojāgājušo tuviniekiem.

Kā jau iepriekš minēts, Ministru kabineta 2013.gada 22.novembra sēdē tika nolemts traģēdijā cietušajiem sniegt bezmaksas medicīnisko palīdzību. 26.novembra sēdē tika nolemts traģēdijā cietušajiem sniegt bezmaksas sociālo un medicīnisko rehabilitāciju.

3.decembra sēdē tika pieņemts rīkojums "Par vienreizēju kompensāciju piešķiršanu sakarā ar traģēdiju Rīgā, Priedaines ielā 20". Tas paredzēja vienreizējas kompensācijas izmaksu cietušajiem 5000 LVL apmērā, bet bojāgājušo tuviniekiem – 10000 LVL apmērā, papildus pārējam valsts atbalstam.

Veselības, Labklājības un Iekšlietu ministrijām tika piešķirti papildus līdzekļi, lai kompensētu atbalsta sniegšanu saistītos izdevumos.

Atbilstoši 22.novembra lēmumiem par sadarbību starp Labklājības, Iekšlietu un Veselības ministrijām, Sociālās integrācijas valsts aģentūru, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekciju, Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūru, Rīgas domes Labklājības departamentu, nacionālo rehabilitācijas centru „Vaivari” tika noteikts galvenais sadarbības princips – informācijas iegūšana un nodošana pēc iespējas ērtākā un emocionāli vismazāk traumējošā veidā traģēdijā cietušajiem cilvēkiem un viņu tuviniekiem:

- nodrošinot primāri valsts un pašvaldību institūciju sadarbību un regulāru informācijas apriti;
- nodrošinot pēc iespējas aptverošākas informācijas sniegšanu jebkurā institūcijā par iespējamo atbalstu materiālā un pakalpojumu veidā bojāgājušo tuviniekiem un cietušajiem;
- ievērojot vienas pieturas aģentūras principu (17.jautājums).

Kopš 23.novembra atbildīgās institūcijas savu un bezmaksas konsultatīvo tālrunu darbību nodrošināja arī brīvdienās, tāpat no 23.novembra, Rīgas domes Labklājības departamenta telpās visiem apmeklētājiem tika nodrošināta informācija ne tikai par pašvaldības sniegto atbalstu, bet arī par valsts sociālās apdrošināšanas pakalpojumiem (apbedīšanas pabalsts, apgādnieka zaudējuma pensija) un sociālās rehabilitācijas pakalpojumiem. Sociālās integrācijas valsts aģentūras un Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras pārstāvji Rīgas domes Labklājības departamenta telpās līdz 29.novembrim sniedza konsultācijas un pieņēma iesniegumus par sociālās rehabilitācijas pakalpojuma saņemšanu. Sociālās rehabilitācijas kursu traģēdijā cietušās personas uzsāka jau 29.novembrī (18.jautājums).

Saskaņā ar vienošanos starp atbalsta sniegšanā cietušajiem iesaistītajām pusēm, Rīgas domes Sociālais dienests tika noteikta kā institūcija, kas nodrošina koordinētu, cietušo personu un ģimeņu individuālajām vajadzībām atbilstošu atbalstu. Informācija par pieejamo atbalstu un attiecīgajiem Ministru kabineta lēmumiem tika publicēta jau sākot ar 2013.gada 22.novembri.

Labklājības ministrijas, labdarības organizācijas "Ziedot.lv" un Rīgas domes Labklājības departamenta pārstāvji vairākkārt tikās, lai vienotos par optimālāko iedzīvotāju ziedoto naudas līdzekļu izlietojumu un administrēšanu, kā arī tūlītējā atbalsta pasākumiem.

2013.gada nogalē labklājības ministre I.Vinķele tikās ar uzņēmuma „Maxima” pārstāvjiem par materiālā atbalsta sniegšanu traģēdijā cietušo ģimeņu bērniem, paredzot ikmēneša pabalstu izmaksu traģēdijā bojāgājušo nepilngadīgajiem bērniem līdz pilngadības sasniegšanai un nododot šo izmaksu administrēšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai (17.jautājums).

Komunikācijā ar sabiedrību svarīgākais bija maksimāli ātri sniegt precīzu informāciju par visiem ar Zolitūdes traģēdiju saistītajiem jautājumiem, glābšanas darbu gaitu, valdības un atbildīgo institūciju rīcību. Ņemot vērā, ka notikuma vietā glābšanas darbus vadīja VUGD, informāciju sabiedrībai par glābšanas darbiem operatīvi sniedza VUGD.

Pārējās iesaistītās institūcijas komunicēja savas kompetences ietvaros, savstarpēji koordinējot informāciju: Iekšlietu ministrija un Valsts policija par glābšanas darbu gaitu un izmeklēšanu; Veselības ministrija un NMPD par sniegto medicīnisko palīdzību cietušajiem, Labklājības ministrija par sociālo un rehabilitācijas palīdzību cietušajiem un bojāgājušo tuviniekiem,

Ekonomikas ministrija par būvniecības tiesisko regulējumu, savā rīcībā esošo informāciju par Rīgas pilsētas būvvaldes veikto uzraudzību utt. (11. un 12.jautājums). No valdības puses ar komunikāciju saistītos praktiskos jautājumus risināja Valsts kancelejas Komunikācijas departaments un Ministru prezidenta preses sekretārs M.Panke. Par Krīzes vadības padomes un Ministru kabineta pieņemtajiem lēmumiem informācija sabiedrībai tika sniegta uzreiz pēc attiecīgo sēžu beigām, organizējot mediju brīfingus.

Jāatzīmē, ka jau 21.novembra vakarā tika paziņoti tālruņu numuri, uz kuriem zvanīt, lai:

- saņemtu informāciju par cietušajiem;
- noskaidrotu, uz kuru slimnīcu aizvesti cietušie;
- noskaidrotu informāciju par, iespējams, nelaimē cietušajiem tuviniekiem;
- saņemtu psihologu diennakts atbalstu.

22.novembrī tika paziņoti tālruņu numuri, uz kuriem zvanīt, lai:

- informētu Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcijas uzticības telefona speciālistus par bērniem un pusaudžiem, kuriem nepieciešama psiholoģiskā palīdzība un atbalsts;
- saņemtu bezmaksas informāciju un pieteiktu palīdzību Rīgas domes Labklājības departamentā.

Savukārt no 25.novembra darbojās Labklājības ministrijas informatīvais tālrunis, sniedzot informāciju par iespējām saņemt psiholoģisko palīdzību, par valsts un pašvaldības materiālā atbalsta un ziedojumu saņemšanas iespējām.

Politiskā atbildība ir svarīgs princips, kas nodrošina demokrātijas labu funkcionēšanu. Atteikšanās izvērtēt un uzņemties politisko atbildību notikumos un situācijās, kas radījuši valsts interesēm nevēlamas sekas, padziļina plaisu starp sabiedrību un valsts pārvaldi, apdraud sabiedrības uzticību tai, kā arī neveicina atbildīgas politiskās kultūras attīstību.

Politiskās atbildības jēdziens ir minēts vairākos normatīvajos aktos – Latvijas Republikas Satversmē, Ministru kabineta iekārtas likumā un Ministru kabineta kārtības rullī, tas minēts arī atsevišķos Satversmes tiesas spriedumos. Ministru kabineta iekārtas likuma 4.pantā ir noteikts, ka "Ministru kabinets kopumā atbild par valdības īstenoto politiku. Katrs Ministru kabineta loceklis ir politiski atbildīgs par savu rīcību. Ministru prezidents ir politiski atbildīgs par Ministru kabineta darbu kopumā". Tomēr nevienā Latvijas Republikas normatīvajā aktā nav sniegta politiskās atbildības definīcija. Juristiem un politologiem ir dažādi viedokļi, vai politiskās atbildības jēdzienu būtu nepieciešams detalizēti definēt normatīvajos aktos. Piekrītu viedoklim, ka politiskās atbildības jēdzienu nebūtu jādefinē normatīvajos aktos, jo nav iespējams paredzēt visus konkrētos gadījumus, kuros Ministru prezidentam vai ministram vai būtu pienākums uzņemties politisko atbildību.

Tā vienmēr būs saistīta ne vien ar kādu konkrētu notikumu vai situāciju, sabiedrības viedokli, bet arī ar politika vērtību sistēmu un subjektīvo izjūtu par to, vai konkrētajos apstākļos vēl joprojām ir iespējams turpināt pildīt sava ieņemamā amata pienākumus (20.jautājums).

2013.gada 27.novembrī es pieņēmu lēmumu demisionēt no Latvijas Republikas Ministru prezidenta posteņa. Gan paziņojot par šo lēmumu, gan vēlāk to komentējot, es esmu minējis divus iemeslus.

Demisionēju, uzņemoties politisko atbildību par Zolitūdes traģēdiju. Ar savu demisiju demonstrēju sabiedrībai politisku izšķiršanos, lai pēc šādas nelaimes stiprinātu uzticību valsts varai un novērstu riskus traģēdiju izmantot politiskajām cīņām vai sabiedrības šķelšanai. Uzskatīju, ka tā brīža apstākļos Latvijai bija nepieciešama jauna valdība, kurai ir dots jauns sabiedrības uzticības kredīts (15.jautājums).

Otrs iemesls bija sarežģītā situācija koalīcijā un nepieciešamība traģēdijas kontekstā nodrošināt efektīvu valdības darbu ar skaidru Saeimas vairākuma atbalstu. 2013.gada rudenī Nacionālā apvienība "Visu Latvijai!"-"Tēvzemei un brīvībai"/LNNK (turpmāk – NA) izvirzīja prasību steidzami pieprasīt tieslietu ministra J.Bordāna demisiju. Minētajai NA prasībai es nepiekritu, aicinot dod iespēju tieslietu ministram J.Bordānam pabeigt pieteiktās reformas maksātspējas administrācijas jomā. Rezultātā NA valde 2013.gada 14.novembrī paziņoja, ka "premjera lēmums atstāt amatā tieslietu ministru Jāni Bordānu ir koalīcijas līguma pārkāpums, līdz ar to uzskatāms, ka līgums vairs nav saistošs arī pārējām pusēm". Jāatzīmē, ka tās nebija pirmās un vienīgās domstarpības koalīcijā. Tādējādi nebija pārliecības, vai valdībai ir Saeimas vairākuma atbalsts. Bez šāda atbalsta nebija iespējams nodrošināt ātru un precīzu lēmumu pieņemšanu, kas situācijā pēc Zolitūdes traģēdijas bija īpaši svarīgi. Sabiedrība nepieņemu situāciju, ja dēļ kārtējām domstarpībām koalīcijā netiktu ātri un precīzi pieņemti nepieciešamie lēmumi. Ņemot vērā, ka Ministru prezidents ir politiski atbildīgs par Ministru kabineta darbu kopumā, politiskās atbildības uzņemšanās šajos apstākļos izpaudās kā lēmums demisionēt, lai ļautu izveidot jaunu valdību ar skaidru Saeimas vairākuma atbalstu un spēju efektīvi virzīties uz priekšu ar nepieciešamajiem lēmumiem un rīcību (20.jautājums).

Nekādas iepriekšējas konsultācijas par atkāpšanos no amata neveicu (21.jautājums). Gala lēmumu par demisiju pieņēmu 2013.gada 27.novembrī, tiekoties ar Valsts prezidentu Andri Bērziņu. Gan Valsts prezidents, gan es esam jau daudzkārt publiski komentējuši mūsu sarunu pirms demisijas un varu tikai vēlreiz atkārtot, ka nekāds spiediens no Valsts prezidenta puses izdarīts netika. Saruna bija konstruktīva, tās laikā mēs izvērtējām iespējamās tālākās valdības rīcības scenārijus un nonācām pie kopēja secinājuma, ka, no valsts interešu viedokļa, pareizākais risinājums ir demisionēt, lai ļautu izveidot jaunu valdību ar skaidru Saeimas vairākuma atbalstu (22.jautājums). Lēmumu par demisiju pieņēmu, izvērtējot iepriekšminētos apstākļus un valsts intereses, un nekādi citi apsvērumi šī lēmuma pieņemšanā nav bijuši (24.jautājums).

Par lēmumu demisionēt vispirms informēju partijas "Vienotība" vadību. Pēc paziņojuma par atkāpšanos ierados partijas "Vienotība" Saeimas frakcijā un informēju deputātus par pieņemto lēmumu. Pēc tam atgriezos Ministru kabinetā, kur par pieņemto lēmumu informēju Ministru prezidenta biroja un Valsts kancelejas darbiniekus. Vēlāk uzaicināju uz tikšanos valdības ministrus, kur pārrunājām ar demisiju saistītos jautājumus un valdības darbus laika posmā līdz jaunas valdības izveidei.

Lēmumus par komunikāciju ar sabiedrību saistībā ar demisiju pieņēmu pats. Uzreiz pēc sarunas ar Valsts prezidentu informēju medijus par atkāpšanos no amata. Pēcpusdienā sasaucu preses konferenci Ministru kabineta ēkā, kurā vēlreiz izskaidroju demisijas iemeslus un atbildēju uz žurnālistu jautājumiem (23.jautājums).

2013.gada elektroniskā pasta sarakste nav saglabāta (19. un 25.jautājums). Informēju, ka ne par Zolitūdes traģēdiju, ne par atkāpšanos no amata praktiski nekādu elektroniskā pasta saraksti neveicu, jo situācija prasīja daudz operatīvāku saziņas veidu. Ar atbildīgajām amatpersonām organizēju sanāksmes vai arī sazinājos telefoniski. Operatīvo informāciju no IeM saņēmu īsziņu veidā, nepieciešamības gadījumā sazvanoties vai personiski tiekoties ar atbildīgajām amatpersonām. Ministru kabineta ārkārtas sēžu izsludināšanu un uzaicināmo personu apziņošanu veica Valsts kanceleja noteiktajā kārtībā.

Atsaucoties uz Jūsu aicinājumu piedalīties komisijas sēdē, vēlreiz apstiprinu telefonisko vienošanos, ka no Jūsu piedāvātajiem datumiem, piedalīšos komisijas sēdē pirmdien, 2015.gada 16.martā.

Ar cieņu,

Valdis Dombrovskis

12.03.2015.

Pielikumi:

Pielikums Nr.1.	Būvniecības nozares attīstības pamatnostādņu (2009-2013) projekts
Pielikums Nr.2.	Latvijas Pašvaldību savienības un Ekonomikas ministrijas 2008.gada 5.decembra sarunu protokols
Pielikums Nr.3.	Likumprojekta „Grozījumi Būvniecības likumā” anotācija (iesniegta Saeimā 2009.gada 28.maijā)
Pielikums Nr.4	Likumprojekta „Grozījumi Būvniecības likumā” 2.lasījuma tabula
Pielikums Nr.5	Saeimas deputātu balsojums par likumprojektu „Grozījumi Būvniecības likumā”
Pielikums Nr.6	Ekonomikas ministrijas informatīvais ziņojums Ministru kabineta 2013.gada 26.novembra sēdē "Par neatliekami veicamajiem pasākumiem sabiedriski nozīmīgu ēku būvniecībā un konceptuāliem jautājumiem nākotnes darbībā"
Pielikums Nr.7	Krīzes vadības padomes 2013.gada 22.novembra ārkārtas sēdes protokols
Pielikums Nr.8	Ministru kabineta 2013.gada 22.novembra ārkārtas sēdes protokols
Pielikums Nr.9	Pārresoru koordinācijas centra informatīvais ziņojums "Par Zolitūdes traģēdiju un tās seku novēršanu", izskatīts Ministru kabineta 2014.gada 12.novembra sēdē